СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 76. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 2-го КВІТНЯ 1948. — No. 76. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 2, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПЛЯН МАРШАЛА ПРИЙНЯТИЙ В ПАЛАТІ 329—74

Вашингтон, 31 березня. — У голосуванні за прийняття Пляну Маршала в палаті репрезентантів сьогодні в год. 6.40 ввечір виявилося, що цей Плян дістав більше ніж три четвертині більшости, бо 329 голосів його підтримали, а лише 74 були проти. Сенат ухвалив цей Плян 69 голосами проти 17, отже теж більшістю трьох четвертин, ще 17 березня і тепер допомога Европі запевнена. Одначе є різниці між ухвалою сенату та ухвалою палати, бо сенат ухвалив наперед Програму Видужання Европи, тобто 5.3 більйонів, а окремо ще допомогу для Китаю, Туреччині й Греції. Палата змістила все те разом в однім законопроєкті, який досягнув висоти $6,205,000,000. Тому, що між обома редакціями загального билу є різниці, мусять їх вирівняти спільна комісія обох палат на конференції і предложити ще раз до голосування обом палатам. Справа допомоги тепер пильна, отже надіються, що ці формальности будуть швидко наладжені і ввесь законопроєкт буде ухвалений ще цього тижня.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДЛОЖИВ РІШЕННЯ В СПРАВІ ПОКІНЧЕННЯ ВУГІЛЛЯНОГО СТРАЙКУ.

Вашингтон.—Звіт президентської комісії з трьох осіб в справі неправильного страйку копальників мягкого вугілля вже предложено президентові Труманові до розгляду. Звіт є довірочний і тому ніхто не знає, яке становище займе президент. Він виїздить зо столиці на три дні до Вилйемсбургу, у стейті Вирджінія, де він має виголосити промову в університеті з нагоди наділення його почесним докторатом. Він по дорозі розгляне звіт і видасть відповідне рішення. Тимчасом, як кажуть, ідуть переговори поза плечима, щоб дійти до компромісу з Луїсом, предсідником майнерської юнії.

ТИСЯЧА ПІКЕТЧИКІВ ПРОТИ ВОЛЕСА.

Ню Йорк. — коли кандидат третьої партії, Генрі Волес приїхав до Бруклина, щоб тут виголосити дві промови, він застав перед обома залами пікетчиків з написами проти його становища в справі закордонної політики. Таблиці носили члени Американського Легіону, Ветеранів Чужинних Воєн і постів Католицьких Ветеранів. У своїй промові Волес сказав, що Злучені Держави приготовляють війну для Італії. Підчас промови мало хто йому перешкоджав. Були лише ворожі оклики зпосеред публики на дворі, яка там зібралася в числі 3,000.

ТИЖДЕНЬ АРМІЇ ПОЧИНАЄТЬСЯ В СУБОТУ.

Вашингтон. — Тиждень Армії, проклямований президентом, починається в найближчу суботу і буде тривати до другої суботи. З цеї нагоди відбудуться в різних околицях спеціяльні імпрези, получені з патріотичними манифестаціями. Президент Труман візьме участь у параді 6 квітня у Вашингтоні і відбуде перегляд машинових вояків. Команда армії має передати музеєві на Капітолю „Прапор визволення". Це є прапор, який маяв на Капітолю в дні, коли Америка виповіла війну Японії, Німеччині й Італії. Після перемоги прапор вивішено в Римі, Берліні й Токіо.

ПРЕЗИДЕНТ БЕРЕ УЧАСТЬ В УКЛАДАННІ ОБОРОННИХ ПЛЯНІВ.

Вашингтон. — Президент Труман бере діяльну участь в укладанні плянів на підставі передбачених коштів у висоті 3 більйонів долярів. Приймаючи відвідувачів, він виявив їм деякі думки, які полонили його ум. Так у розмові з д-р Едвином Г. Норсом, предсідником Ради Економічних Дорадників, Труман говорив про збільшення електричної сили, потрібної для оборонних цілей. Він дістав запевнення від директора Проєкту для Долини Тенесі, що продукція електрики в тій установі тепер більша ніж була за воєнних часів. Його відвідав теж Бернард Барук, одначе не сказав репортерам, про що була мова. Згадав лише, що тепер „холодна війна починає бути гаряча" Звісно стало, що президент інтересується розвитком повітряної сили, про що говорив з ним секретар цеї сили, В. Стюарт Саймингтон.

ДЛЯ ВНУТРІШНЬОЇ ОБОРОНИ ТРЕБА 5 ДИВІЗІЙ.

Вашингтон. — Початкова оборона Злучених Держав перед наїздом буде потребувати 5 боєвих дивізій, а крім цього ще неозначене ближче число боєвих гуртів, складених з доповняючих полків, як це виявив ген. Джейкоб Л. Деверс, начальник Армійських Полевих Повітряних сил. Цю оповістку подав він до прилюдного відома після дводневної конференції голови генерального штабу армії, ген. Омара Н. Бредлія і 8 найвищих полевих командантів нашої країни. Дивізії будуть складатися з вояків, які будуть набрані з молоді після відновлення закону про побір рекрута. Деверс виявив, що боєві гурти будуть мати артилерію, автоматичні стрільна і всякий інший виряд і будуть у безупинним русі по цілому краю.

ПОВІТРЯНИЙ ПОРТ КОШТУВАТИМЕ ПОНАД 60 МІЛЬЙОНІВ.

Ньюарк, Н. Дж. — Влада Ню Йорського Порту виявила, що вона приготована видати $61,-000,000 на перебудову повітряного порту в Ньюарку. Він обслугує два стейти, тобто Ню Йорк і Ню Джерзі й тому незвичайно важний для американського повітроплавства. Праця для розбудови почнеться вже найближчого тижня.

НІГРИ ГРОЗЯТЬ ОПОРОМ ПРОТИ ПОБОРУ.

Вашингтон.— Сенатська комісія збройних услуг дістала осторогу від представників нігерських організацій, що нігри почнуть бойкот військового побору, коли в законі не буде постанови про цілковите зрівнання рас у військовій службі. Нігри жаліються проти окремих спалень для них.

Злучені Держави висилають літаки й кораблі до Туреччини

Вашингтон, 31. березня. — Команда воєнної фльоти оприлюднює, що починаючи від 1. квітня вона буде доставляти Туреччині американські літаки трьома кораблями-літаконосцями. Перший корабель, Рендова, вийде з Сан Франсиско і поїде в поїздку по цілому світі, доки не зайде до Істанбулу на 28-го квітня. Два інші кораблі відпливуть незабаром. Тому, що кожен літаконосець може примістити біля 30 літаків, здогадуються, що загалом 100 літаків буде висланих до Туреччини. Разом з ними поїде й потрібна залога. Оголошено теж, що американські воєнні літаки будуть мати право вживати турецьких майданів.

ЧІЛЕ ДОМАГАЄТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЄДНОСТИ ПРОТИ РОСІЇ.

Богота, Кольомбія. — На Міжамериканській Конференції республика Чіле поставила на вістрю меча відносини Америк до советської Росії. Представник Чіле, д-р Хувенал Гернандес остеріг зібраних делегатів, що вже прийшов час на діяння. Він зажадав, щоб американські республики зрезигнували з невтральности під час „холодної війни", і явно заявився проти всяких третіх фронтів. Делегат Злучених Держав, Джордж Маршал, приготовив в справі комунізму резолюцію і переслав її комісії проводу. Він зголосив свою промову для підтримки свого внесення на 1-го квітня пополудні. Гернандес говорив ще про наладнання спору над претенсіями до Антарктиди і намагався бути дуже компромісовим у цій справі. Завдяки становищу Злучених Держав, Бразилії й Аргентини делегація Нікарагви буде допущена на Конференцію, хоч проти неї внесла спротив Гватемала.

БОЯТЬСЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ЗАМАХУ В БРАЗИЛІЙСЬКІМ СТЕЙТІ.

Ріо де Жанейро, столиця Бразилії. — Загроза большевицької революти в Сан Павльо спонукали президента Еврика Дутру скликати нагле засідання кабінету. Після наради міністер війни Канроберто Перейра да Коста виїхав літаком до Сан Павльо, беручи з собою генеральний штаб. Забурення в Сан Павльо повстають з того, що одна частина населення домагається резигнації губернатора Адгемара де Бароса тому, що він комуніст, а комуністи є проти цього. Провідником комуністів є Люіс Карльос Престес, який видав маніфест до робітників і фармерів з зазивом до революти. Є звідомлення, що комуністи роздають зброю. Престес нападає на Злучені Держави і доводить, що Стейти мають готову армію для наїзду на Бразилію.

СААРЩИНА У ФРАНЦУЗЬКІЙ ГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ.

Париж, 1. квітня. — Сьогодні входить в життя рішення про влучення промислової провінції Саарщини у французьку господарську систему. Ця провінція, що перед війною належала до Німеччини, задержить номінальну автономію.

НОРВЕЗЬКИЙ АМБАСАДОР ВИЯВЛЯЄ ПРОТИСОВЕТСЬКЕ НАСТАВЛЕННЯ.

Вашингтон. — Норвезький амбасадор до Вашингтону, Вилєм Мунт де Моргенстірн, виголосив промову на Норвезькім Тижні в Медисон, у стейті Висконсин, а її текст оголошено в столиці. Амбасадор зясував боротьбу Норвегії проти націстів, а потім сказав: „А що ж тепер?... Тепер ми живемо в мирі з усіми сусідами. Однак, коли б так — Боже борони — змінилася ситуація, то норвезький нарід останеться вірним самим собі і своїй минувшині. Ми, очевидно, станемо всі проти агресора без огляду на це, з якого боку він не прийшов би". Заяву амбасадора вважають за незвичайно гостру.

ФІНЦІ В ОБОРОНІ СВОЄЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

ВІДМОВЛЯЮТЬ СОВЕТАМ ПРАВА РІШАТИ ПРО ПОТРЕБУ ВМАРШУ СОВЕТСЬКИХ ВІЙСЬК.

Гельсінки, 1. квітня. — З добре поінформованих джерел тут заявляють, що на конференції в Москві в справі вимаганого Советами договору „дружби та взаємної оборони", фінська делегація рішучо відмовляється вписати в проєкт договору клявзулю, яка давала б Советам право рішати, коли советські війська мали б вступити на фінську територію. В дальшому Фінляндія з великою рішучістю бороняться проти будької советсько-фінської військової співпраці, бажаючи обмежити її тільки до евентуального воєнного стану. Рівночасно фінські комуністичні пятиколонники всіляко намагаються заставити уряд до повних уступок на всі советські домагання. У звязку з комуністичними авантюрами, фінським військовим відділом, що бережуть урядових будинків та приміщень закордонних представництв, видано нові приділи зброї. Положення в країні дуже напружене.

Загострення американсько-советського конфлікту в Німеччині

АМЕРИКАНСЬКІ ВЛАСТІ ВІДМОВЛЯЮТЬ СОВЕТАМ ПРАВА ПРОВІРЮВАТИ ВІЙСЬКОВІ ПОТЯГИ ДО БЕРЛІНУ; АМЕРИКАНСЬКУ СТОРОЖУ ПОДВОЄНО.

Берлін, 1. квітня. — Советський Союз, затіснюючи свою залізну заслону на західно-східній демаркаційній лінії в Німеччині, рішив до мінімум обмежити подорожний рух зі західних зон в східну та домагається права контролі всіх потягів, що йдуть до Берліна, або виїжджають з нього. Американське Військове Управління вчора ввечорі відмовило Советам права будької контролі американських потягів на лінії між Берліном і західними зонами, погоджуючись тільки кожночасно забезпечити керівника потягу відповідною документацією. В слід за тим, нормальному американському потягові з Берліна до Франкфурту над Майном вчора вечір приділено військову сторожу в подвійній кількості та забезпечено її важкою автоматичною ручною зброєю. Ген. Клей заявив, що советське домагання противорічить договірним постановам і американські власті приготовляють на нього „відповідну відповідь". Британія зайняла менш рішуче становище і вже вчора два британські військові потяги були приджержані советськими військовими стійками. Нові домагання Советів ще більше загострюють американсько - советський конфлікт, створюючи причини до непередбачених дальших суперечностей.

ПАЛЕСТИНСЬКА КОМІСІЯ О.Д. ОРГАНІЗУЄ МІЖНАРОДНУ ПОЛІЦІЮ.

Лейк Соксес, Н. Й., 31. березня. — Палестинська Комісія О.Д. рішила сьогодні почати безпосередню конкретну підготовку до організації міжнародної поліції для Палестини, яка дбала б про внутрішній лад і порядок в тій країні після закінчення британського протекторату, що наступить вже 15-го травня.

ЧІЛЕ ОБСТОЮЄ СВОЄ ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОТИ МОСКВИ ЗА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ.

Сирія піддержує домагання провірки.

Лейк Соксес, Н. Й., 31. березня. — Представник республики Чіле в ООД, д-р Герман Санта Крус, на сьогоднішньому засіданні Ради Безпеки ОД повністю піддержував видвигнені вже раніше обвинувачення проти Советського Союзу за комуністичний переворот в Чехословаччині, називаючи його тільки одним зі засобів в загальному намаганні „імперіялістично-тоталітарної експансії" Советського Союзу, скерованої на заволодіння світом. Д-р Санта Крус домагався створення окремої комісії, що прослідила б цілу справу, головно вислухала як свідків шістьох керівників різних чехословацьких демократичних партій, що після перевороту втекли закордон. Колишній чехословацький представник в ООД, д-р Ян Папанек, домагається переслухання в характері свідка теж президента Бенеша. Представник Сирії піддержував твердження д-ра Санта Крус, хоча не вніс окремої резолюції.

БЕНЕШ ПОТВЕРДИВ НОВОГО ЧЕХОСЛОВАЦЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА В ООД.

Лейк Соксес, Н. Й., 31. березня. — Новоіменований червоним чеським урядом представник до ООД, д-р Владімір Гудек, предложив сьогодні генеральному секретареві ОД, Тригве Лі, свої креденційні листи. На них є теж потвердження від президента Бенеша.

„VIVA AMERICA!"

НЕСПОДІВАНИЙ КІНЕЦЬ КОМУНІСТИЧНОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ІТАЛІЇ.

Рим, 1 квітня (ЮП). — Вчора в місті Лечче в Італії комуністи зорганізували велике передвиборче віче, на якому промовляв до понад 20,000 маси сам італійський Сталінів „гавляйтер", Пальміро Толіяті. Він зразу почав гостро критикувати та лаяти Америку, обіцюючи рівночасно Італійцям „гори-мости" від Советського Союзу, якщо вони при найближчих виборах віддадуть свої голоси на пятиколонну комуністичну партію. Але в тій хвилині приявні змусили большевика до мовчанки, а самі з окликами на честь Америки та впорядковано відійшли з місця зборів. В іншому місті, в Палєрмо на Сицилії, предсідник опанованої комуністами італійської Генеральної Конфедерації праці, що має біля 6,000,000 членів, погрожував вчора, що комуністи проголосять на десять днів перед виборами генеральний страйк та спаралізують ціле господарство країни, якщо сицілійська поліція не відшукає сицілійського комуністичного провідника, що безслідно зник.

ІТАЛІЙСЬКІ КОМУНІСТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЛИСТІВ З АМЕРИКИ.

Рим, 31 березня. — Листи, що їх тепер почали масами писати до своїх знайомих і приятелів в Італії американські італійці, взиваючи їх, щоби ті при найближчих виборах голосували на демократичні партії і не на комуністів, вивели сьогодні з рівноваги італійських комуністів. На засіданні міжпартійного виборчого комітету комуністи гостро протестували проти цих листів, стверджуючи, що вони є інтервенцією у внутрішні італійські справи. Комітет навіть не взяв до уваги комуністичних протестів.

ДАЛЬШІ СОВЄТСЬКІ „УСТУПКИ" В СПРАВІ АВСТРІЇ.

Лондон, 1 квітня. — На вчорашньому засіданні заступників міністрів закордонних справ чотирьох потуг, що підготовляють проєкт мирового договору з Австрією, совєтський представник поробив дальші уступки, що викликало деякий оптимізм щодо можливостей остаточного порозуміння в цій справі. Совєтський представник зменшив совєтське домагання заплати від т. зв. німецьких посілостей коштом воєнного відшкодовання з 200,000,000 на 150,000,000 долярів та продовжив час її сплати з 2 до 6 років.

ЧИСТКА КОМУНІСТІВ В ІНДІЇ.

Калькута, Індія, 31 березня. — Індія, якій Британія дала державну незалежність та до якої підступно залицяється Советський Союз, негайно після проголошення незалежности, поставила теж поза законом комуністичну партію. Від того часу в самій тільки Калькуті заарештовано вже понад 400 большевицьких агентів та індійських пятиколонників.

УСПІХИ ЧЕРВОНИХ КИТАЙЦІВ В ПРОВІНЦІЇ ШАНТУНГ.

Нанкінг, 31 березня. — Сьогодні тут офіціяльно повідомлено, що китайські національні війська евакували три важливі порти в провінції Шантунг, що їх було здобуто в попередній офензиві від комуністів, перетинаючи їм в той спосіб постачання совєтської допомоги з порту Дайрен в Манджурії.

ПОЛІТИЧНЕ ХВИЛЮВАННЯ ПІСЛЯ СТАНОВИЩА ПАЛАТИ В СПРАВІ ЕСПАНІЇ.

Мадрид, 31 березня.—Пробне голосування Палати Репрезентантів, щоби Еспанію ген. Франка включити в Програму Европейської Відбудови, подiлало справді як несподіваний вибух бомби в европейських країнах. В Еспанії відразу пущено в обіг найрізноманітніші поголоски та здогади про безпосередні можливості реформ еспанського режиму, аж до уступлення Франка включно. В дипломатичних колах вважають, що голосування в Палаті було дуже не на часі, з огляду на приїзд до Мадриду посланника президента Трумана до Ватикану, М. С. Тейлора. Становище Палати могло б скріпити неуступчивість Франка в евентуальних переговорах щодо зміни режиму. В Лондоні, в Парижі і в самій Америці становище Палати викликало негативне враження і можна твердити, що абсолютна більшість публичної опінії є проти допущення Еспанії до міжнародної співпраці, як довго там є при владі ген. Франко.

ЧЕРВОНА ПРАГА ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДКЛИКАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ДИПЛОМАТІВ.

Прага, 1 квітня. — Чехословацьке комуністичне міністерство закордонних справ проголосило сьогодні комунікат, в якому домагається негайного відкликання цілого ряду урядників французької амбасади, закидаючи їм співпрацю та допомогу у втечі закордон чехословацьких протикомуністичних діячів. Французьке міністерство закордонних справ заперечило обвинувачення празьких большевиків.

АВСТРІЯ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ БАНДИТИЗМУ СОВЄТСЬКОЇ САЛДАТНІ.

Відень, 31 березня. — Австрійський канцлер Леопольд Фігль зложив сьогодні перед советським головнокомандуючим гострий протест проти божевільної стрільні, яку влаштував два дні тому один совєтський вояк в залі танців в Йозефсбургу, вбиваючи або поранивши понад 20 осіб. Фігль заявив, що австрійським властям навіть не дозволено перевести слідство в цій справі.

МОНТГОМЕРІ В БЕЛЬГІЇ.

Брюсель, Бельгія, 31 березня. — Шеф британського імперіяльного штабу, фільд маршал вайкаунт Монтгомері, приїхав сьогодні до столиці Бельгії на чотиро-денні відвідини. Монтгомері приїхав на запрошення бельгійського міністра оборони і відвідає цілий ряд вишкільних таборів бельгійської армії та оборонні споруди.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346 JERSEY CITY 3, N. J.

ЧОМУ ЯКРАЗ ТЕПЕР ПРОТИ ТРУМАНА

У році президентських виборів треба бути поблажливим, коли хтось надто гостро критикує діяння президента країни, якщо він є кандидатом на нову каденцію, а критикуючий є за іншим кандидатом. Проте, маючи і такі речі на увазі, треба дивуватись, чому тепер, згадуючи різних евентуальних кандидатів на президента, майже кожному з них дають більше шансів на вигру, ніж теперішньому президентові Труманові. Вигляди Волеса, очевидно, тут не входять в рахубу, а іде про тих кандидатів обидвох головних партій, яких імена тепер на овиді. Атаки на президента Трумана, як завважуємо, що раз сильніші. Теж появляються що раз частіші заяви, що Труман провалиться.

Чому це так? Чи дійсно президент Труман, про якого ще не так давно писали, що він має кращі вигляди перемогти при виборах, ніж хто другий, тепер чимсь провинився і тому підупав у публичній опінії? Коли передше престіж президента був піднявся дуже високо, як він не уступив перед Джаном Луїсом, то що такого сталося тепер, що престіж підупав? Преційь-ще ніколи не атакували в Совєтах так гостро президента Трумана особисто і по імени, як тепер! Уже те одно повинно б, на нашу думку, вказувати, що Труман не є для Америки злим президентом, коли Кремль його так сильно лає.

Бажаючи вияснити собі це дивне явище, не будемо глядіти на президента Трумана, як кандидата на будучого президента, а тільки як на сучасного й діючого. Судячи його по діяннях можемо сказати, що коли президент Труман виявив коли поступовість, рішучість і розуміння небезпеки, яку уявляє кремлівський тоталітаризм та імперіялізм, то якраз тепер. Своїм посланням до конгресу він зробив багато добра для Америки і світу, вказуючи ясно, звідки суне небезпека і яка та чому треба Америці її спинити. Це був розумний крок в американській закордонній політиці, а теж і у внутрішній хоч і не дуже популярний, бо з цим получені теж нові великі грошеві видатки на зброєння і військовий побір. За цей виступ, знаємо, гратулювали президентові навіть партійні противники. Президент Труман виявив себе теж приятелем зорганізованого робітництва. Він же ж заветував закон Тафта-Гартлія! Президент виявив справжню відвагу, коли у виборчому році пішов у розріз з політиканами південних стейтів, вимагаючи ширшої забезпеки громадянських прав. В нормальних часах це було б вистачальним, щоб зєднати того роду людині симпатії поступової частини громадянства, а навіть забезпечити вибір. Одначе бачимо щось інше. Ми свідками, як проти Трумана виступають навіть провідники з робітничих некомуністичних кол, як і лібералі.

Причина цьому, як нам здається, головно палестинська проблема, якої вашингтонська адміністрація не годна хвилево розвязати в такий спосіб, як заповіла. Це завдає Труманові найбільші удари. Та як гостро не критикувати б президента за цю проблему, його виступи проти комуністів, совєтської агресії та кремлівського терору — куди важніші для людства й Америки.

Атом — символ самогубства, чи визволення?

Покінчення затяжного спору в Обєднаних Державах над контролею атомової сили зводить тепер цю справу до вирішення питання: На що має бути вжита безмірна атомова сила: на самогубство людства, чи на визволення його з невільничої праці?

Дивним дивом, це питання стало тепер підставою до покінчення гасла „одного світу" і до започаткування доби „двох світів". Думки кристалізуються тепер в такому напрямку: Коли атомова сила останеться в руках Америки, а з цим і народів англосаського походження, тоді світ останеться в живих, а людство піднесеться до небувалого розвитку. Коли ж атомову силу дістануть під свою контролю комуно-большевики під проводом Совєтів, тоді світ сповнить самогубство.

Світ знає, що атомова сила, це страшна сила. Коли б можна вжити її на допомогу людства, тоді вона причиниться до звільнення людства від важкої або як її звичайно називають, невільничої праці, бо при допомозі атомової енергії можна буде забезпечити всьому людству тільки життєвих засобів, що дотеперішна мозольна праця буде злишна. Тоді теж не треба буде думати безупинно про боротьбу за існування, а про зусилля для розвитку творчих сил людства.

Боротьба за існування, на підставі теперішних розумувань, виправдувала теж таку традицийну установу, як війна між народами й державами, яка в засаді майже все мала економічні підстави. Отже, як би так приноровити атомову силу до добування життєвих засобів, тоді відпала б одна з найважливіших причин війни і в такий спосіб атомова енергія стала б правдивою благодаттю людства.

Та теперішній світ є свідком, як Росія посягає по контролю над атомовою енергією на те, що б при її допомозі запанувати над світом. Це значить, що Росія не поступила ще на стільки вперед, щоб вважала війну за засіб до добування матеріяльних життєвих дібр. Росія осталася ще в примітивнім стані печерних людей, які вели безупинну боротьбу для самої боротьби і для самої насолоди панування над другими.

Саме в різниці поглядів між Західнім і Східнім світом над уживанням сили і влади лежить і теперішне напруження між двома групами держав, а це: між західною групою, очолювану Америкию, і східною групою, очолюваною Совєтами. У дальшому розумінні це є боротьба між змаганням до волі і змаганням до поневолення; а це в дальшому між управильнюванням життя на підставі конституційних законів з одного боку і на підставі самовільної поведінки влади, отже нерозбірчивої диктатури, з другого боку.

Життя на підставі права є теж підставою вселюдської цивілізації, а життя під необмеженою диктатурою є рівнозначне з безупинним хаосом, що приходить як наслідок насилля. Це значить, що боротьба за контролю атомової енергії зводиться до оборони теперішної цивілізації перед замахом одиниць, груп і народів з чоловіконенависними нахилами.

Ці два напрямки: законної правовости і диктаторського безправя зарисувалися гостро в Організації Обєднаних Держав. Чартер Обєднаних Держав оснований на високім ідеалізмі і розумінні права. Коли прийшло до його приноровлення в практиці, представники диктатури використували всяку нагоду, щоб не допустити до його виконання, а коли вичерпали всі словні аргументи, кинулися до насилля, яким є право вета. Серед інших відносин вето було б рівнозначне з фізичною силою, з чого треба витягнути відповідні висновки.

Америка, а з нею Англія, Франція та загалом країни Західної цивілізації станули тепер солідарно в обороні конституціоналізму проти безправя і диктаторського хаосу. Коли ці групи народів ще в час створять належну силу, перед якою мусить уступити Росія, тоді можна буде пустити увесь світ на дорогу ступнево зростаючого всебічного розвитку, в першу чергу на дорогу цивілізованої, або як тепер її називають, християнської моралі. Ця мораль вимагає пошанівку для конституційно ухвалених законів; пошани для прав людини, сприйнятих цілим людством; обовязок дотримування слова і зобовязань; і обовязок не робити нікому зла, на підставі засади: „Люби ближнього, як самого себе".

Коли б на такій підставі вдалося народам Західної цивілізації створити Злучені Держави Европи, тоді можна б обкроїти до деякої міри дотеперішні необмежені права державної суверенности і в такий спосіб осягнути порозуміння народів на засаді рівности всіх перед правом. Коли б прийшло до створення суверенного уряду в таких Злучених Державах, тоді законний уряд повинен дістати в свої руки теж моральну екзекутивну владу. Влада, яка опинилась би під контролею народів з конституційним наставленням, становила б такий авторитет, що не треба б було нікому пригадувати про існування в резерві атомової бомби для приборкання пристрастей. Самий маєстат моральної влади був би вистарчальним для морального примусу народів і одиниць вирішувати різні непорозуміння на підставі права й закону. Коли теперішні нації Західної цивілізації дійшли вже до того розуміння, що треба створити силу для оборони всесвітної моралі, то це є те, за що молився Линколн під час Громадянської Війни в Злучених Державах, тобто за те, що б „ми боролися по стороні, по якій стоїть Бог".

Людина з тавром „ДП"

Від 1943 року по сьогоднішній день скитаюсь по чужій землі немов та гонена собака.

З хвилиною закінчення воєнних дій відотхнув я повними грудьми; відчув дальший наплив енергії до життя, до праці.

Перейшов всі воєнні страхіття: насильного вивозу і каторжну роботу в Німеччині на правах білого раба, голод, холод і жахливі щоденні налети літаків і бомбардування. По безперервнім страху за життя 3 малолітних дітей і дружини, зі сльозами радости зустрічав вступаючі американські і англійські війська. Як раділи наші серця на вид упокореної, уступаючої в безладді, а так гордої ще недавно німецької армії. Раділи ми, що не тільки в день будемо мати спокій перед літаками, але і в ночі не будемо вже переносити сплячих дітей в „безпечне" місце...

Настали дні освободження, та лиш кілька днів радости. По хвилиннім забутті про горе знов прийшла сумна дійсність. Ми не маємо волі, не маємо свободи, не святкуємо з іншими народами „Свята Визволення". Ми сіра маса насильно вивезених німцями рабів, втікачів, переселених безбатченків. Нам в нашу дорогу батьківщину воротя немає. Наша батьківщина в неволі.

Зачався новий розділ в нашому житті: вичікування. Перейшли ми безліч реєстрацій, скрінінгів всіляких комісій, репатріяцій і т. п. Назбиралось цього всего за чотири роки досить. По славній „опіці" УНРРА дочекались другої „опіки" ІРО, а нарешті й еміграції...

Перша еміграційна ластівка прибула до нас на весну 1947 року в виді бразилійської набірної комісії. Новий підйом у зболених вичікуваннями і всілякими опіками душах „Д. П.". Не їстимемо більше даром дарованих кальорій. Хай пропадуть раз на все таборові заблощичені бараки. Ми живі люди, нами світ цікавиться, нас світ потребує до праці. Ми запрацюємо — заробимо, а там, і до дому повернемо до праці на власній ниві...

От такі думки-мрії кожного з нас залягли в головах. Це, думаємо, щойно зачалось, це місяць березень, а що то буде літом! Як нас поривати будуть різні країни — ЗДА, Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Аргентина, Чіле, Венезуеля... Скільки то по сто тисяч людей (по відрахункам світової преси) потребують ті країни? Невже ж не вспіють до зими нас забрати? Ще нас забракне...

І забракло, але не нас, а місця на кораблях. Дочекалися ми ще одної зими в наших бараках, крізь яких стіни передуває вітер. Дочекались весни. Минув кругло рік і за цей рік маємо такий білянс поселення скитальців: (беру під увагу лиш мій табір Ст. Мартін — Віллях Каринтія, Австрія, що під цю пору числив около 9,000 мешканців).

Виїхали: 1) Бразилія 250 людей (3 набори); 2) Венезуеля 150 людей (2 набори); 3) Канада 130 людей (2 набори), але лише самітних мужчин і жінок.

Виїхали на індивідуальні віза (афідевіти): 1) Канада 12 людей; 2) Аргентина 1 чоловік.

В червні 1947 року Чіле завербувала з табору Ст. Мартін кількасот чоловік-фахівців, але скоро буде рік, а транспорт до Чіле ще не виїхав. Ждемо.

Окрема сторінка належить безперечно Англії, що набирає кожного місяця по кількадесять людей, але знова такі самі обмеження як з Канадою. Беруть лиш самітних. Правда не так гостро досліджують стан здоровля і вік бажаної виїхати людини, бо Канада любить тільки „сметанку". А де ж її набрати? Чи по чотирьох роках таборового життя при менше як мінімальних харчевих умовинах можна бути в сто відсотках без закиду здоровою і сильною фізично людиною? На це міг би дати найкращу відповідь хтось з членів набірної комісії, коли б побув не чотири роки, а чотири місяці в наших умовинах, бо ніколи і ніхто нас не зможе зрозуміти, коли сам на власній шкурі не відчув страхіття війни і повоєнних злиднів. Ще слід згадати, що зараз по закінченні війни лікарські обслідування і пересвітлення рентгеном виказували поодинокі випадки туберкулози у людей зібраних в таборі. Провірка по двох роках виказала значну звишку захорювання тою страшною недугою, а вже в останній час виказується страшний відсоток людей хворих на туберкулозу. Хто ж за це відповідальний?

В наслідок вибирання згаданими країнами лиш молодих і самітних людей, в таборі остались родини з малими дітьми, інтелігенція, старики і хворі. З цих оставших груп поодинокі особи, а то і цілі сімї мають афідевіти до ЗДП і Канади. На афідевіт покладають всю надію, і щасливий той чоловік чи та сім'я що має афідевіт до Канади, бо має надію скорше чи пізніше виїхати. Безнадійно представляється справа з людьми старшими віком і родинами хоча не старими, що не мають ніякого афідевіту (про хворих вже і не згадую). Це саме з особами, які мають афідевіти до Злучених Держав. Цим людям своякі в ЗДА стараються помогти. Хочуть забрати їх до себе, дають приміщення, забезпечують вповні і оплачують всі кошти звязані з переїздом, але нажаль, усі ці старання не приносять бажаних успіхів. У нас в британській зоні ніякі компетентні чинники (консуль ЗДА і ІРО) тих справ не полагоджують. Правда, консуль ЗДА у Відні має готові формулярі на відповідь: „Чекайте, читайте австрійську пресу, слухайте радія, там колись буде оголошено і тоді ті справи будемо полагоджувати". Тимчасом з американської зони народ виїзджає не тільки в ЗДА на афідевіти, але і в Канаду (молоді хлопці і дівчата), а нам тут в британській зоні кажуть в безконечність чекати. На що маємо ждати? Як довго? Що стоїть на перешкоді? Чи не пора, щоби про нас подумати? Длячого відношення до нас, що не з власної вини опинилися в британській зоні є інше? Чи може направду є аж так зле з корабельним транспортом? Якщо ходило би про транспорт, то ми люди скромні і не вибагливі, ми відвикли від вигоди, ми можемо їхати не особовими, а товаровими кораблями. Хіба не звикли ми до клунків? Ми на клунках живемо вже чотири, пять, а то і більше літ. Зможемо і океан переїхати за кілька тижнів на наших клунках, хоч декому з нас рідні виставляючі афедевіт, готові заплатити дорогу і літаком. Думаю, що широко описувати тих справ не треба, бо ці, в руках яких лежить наша доля, знають про нас більше ніж я тут описав. Длятого остається нам лиш одно: пригадати, що ще животіємо... терпеливо чекаємо і обтяжуємо бюджет ІРО".

Просимо в імя людяности подати нам поміч. Поміч останню і безкоштовну! Видати хоч візи на вїзд до країн, відки маємо афідевіти і рідних, котрі зобовязуються заплатити кошти переїзду і забезпечити на місці по прибутті!

Тим способом ті люди дістануть правдиву поміч і перестануть бути суспільним тягарем для держав в яких живуть (Австрія-Німеччина) і в значній мірі відяжуть бюджет „ІРО".

Михайло Стасюк.

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

В ЕПІДЕМІЧНОМУ БАРАЦІ

Оповідання

4)

— А куди йому поспішати? — спитав дядько Микита.

Він устромив лопату в землю й поволі розігнув спину.

— Не вкопаєш, — сказав він. — Земля, як дерево... Так, хлопче, як подме ще такий, — будемо ми на зиму рукава з камізельки ремигати.

Дядька Микиту турбував східний вітер і суша, яку він нагонив. Дощу не було; що зійшло по степах, те никнуло, а що не зійшло, те й не сходило.

— Коли так, — обізвався Явтух, — я піду собі пужално виріжу. Старе геть-чисто побилося.

Дядько Микита докопав яму й сів на краю її закурити.

Явтух виструган собі пужално.

— Давайте ховати чи що? — запропонував дядько Микита, сплюнувши недокурка в яму.

Двома линьками спустили ящика на дно, швидко загорнули та вталували над ним землю.

— Без хреста? — спитав дядько Микита, вилізаючи на тачку.

— Гей, — крикнув Явтух, не дочувши його питання.

Червоноармієць лишився ззаду.

*

Ввечері сестра Одарка Калинівна не виходила з своєї кімнати. Замкнувши на ключ двері, вона завішувала хусткою вікно й запалювала перед образом лямпадку.

Вона пригадувала всі образи, що їх терпів Бог од людей, з якими вона жила, і ще яскравіш повставали перед нею їхні знущки і глум. Жагучий порив молитись за цих божевільних, грішних людей схоплював її, і вона вищала, випроставшись.

Спинившись на місці, сестра прислухалась, як змовниця, і, запевнившись тиші й темряви, йшла до кволого вогника та раптом падала перед ним навколішки.

Кілька хвилин вона мовчала в захопленні; потім з уст її виривались слова моління. Вони хапливим шепотом летіли на вогник, як метелики, і, чіпляючись одне за одне, зливались у тендетний, тремтячий звук. Іноді цей звук рвався, як нитка у прядці, а в тиші приглушено падало ниць людське тіло й лежало долі без думок і руху, без прохання й подяки. Поволі виростало воно потім з темряви на полохливе світло, а напружені очі довго і вперто вдивлялись у невиразне обличчя Христа з таємною надією, що оживе воно і засяє світлом.

Бог же був мертвий, і не рухалась його піднесена рука. Тоді знову виривалась безкрая цівка слів і мовчки шурхало додолу підняте вірою тло.

Голос молільниці міцнішав і з благального шепотіння робився настирливим, рішучим. Вона не прохала вже: вона умовляла Бога, радила навіть.

Врешті вичерпувались усі молитви, що вивчені були роками, а загадковий Бог вимагав ще слів благання й любови.

Тоді жінка починала вимовляти слова без зв'язку й змісту, і всі вони безслідно горіли на хисткому вогнику лямпадки.

А Бог таки не рухався; від благання не здрігнулись його уста й од віри не жахнулись очі.

Час минав; у бараці давно вже повечеряли й погасили світло. Сміх сестри Прісі сплутувався з солов'їними співами понад річкою.

Одарка Калинівна ще переконувала Бога, щоб той простив і забув гріхи людей. Та мліло її тіло й вона не здолала вже триматись навколішках. Жінка кволо сідала на підлогу та витягувала перед себе руки, не наважаючись підвести голову.

Вона тепер повторювала тільки одно слово, вкладаючи в нього решту сил і сподівання.

— Прости... Прости...

Після безвільно падали руки на непритомне обличчя й усе тіло незграбно хилилось на підлогу.

Так лежала сестра Одарка Калинівна, виснажена й нікчемна, перед жорстоким Нареченим.

*

Днями, вільними від чергувань, сестра Пріся і Ганнуся не виходили з саду. Тут вони в холодку дубів ховались від східного вітру, що звідусіль висмоктував вогкість і закидав її далеко геть.

— Ганнусю, подивись, чи нікого немає? — питала Пріся, швидко розстібала свою легеньку блюзку і знесилено лягала на траву.

— Яка спека... більше, ніж літом... — шепотіла вона.

Їй здавалось, що від спеки й суші її тіло розлазиться, і зв'язок між частинами його тратиться безповоротно; навіть биття серця не чути було серед палкої тиші.

З боку річки надійшов до їх босий Антось з ціпком в руках. Він здійняв свій капелюх і сів біля матері.

— Спека, — сказав він. — Я купався допіру, але не пособляє.

Всі замовкли та слухали, як вітер рве угорі вив'яле гілля.

Але до Прісі раптом повернулась бодьорість. Вона підвелася з трави і засміялась, ще більш розгортаючи блюзку. Волосся їй розпатлалось і пасмами падало на плечі й чоло.

Ганнуся й Антось здивувались з її сміху, бо вдень ніхто не сміявся. Розм'яклі люди ховались по закутах і тільки потреба вигонила їх напівсонних під сонце.

Пріся схопила Ганнусину руку та, сміючись, казала:

— Як це смішно! Коли б ти бачила його в ту хвилину... Обличчя таке дике... каже — кохаю. Тільки це й каже.

Очі Ганнусі блиснули. Вона осмикнула Антосеву сорочку й відмовила:

— Що ж... мені теж так казали, мене теж кохали.

(Дальше буде).

В. Левинський.

М. ДРАГОМАНІВ ПРО ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

8)

Було б дуже сумно, каже Драгоманів, якби всі ці лекції історії політичної волі в різних країнах пропали на марно для Росії, в якій так сильні традиції московського деспотизму й тиранії, централізму й нетерпимости.[12]) Можна побоюватися, каже він, що ліберальний рух у Росії та розвиток її політичних установ піде скоріше по французькому типу, як по англо-американському. (Стор. 65). Тим більше, що в деяких „революційних" кругах появились навіть небезпечні для майбутности вільних ідей і установ в Росії признаки наслідування політичної термінології та змагань французького якобінства. (Ст. 67).

Драгоманів дуже гостро виступає проти цих змагань. Він зупиняться зокрема на брошурі Плеханова п. з. „Соціализмъ а Политическая борьба", в якій моделлю для автора являється німецький соціялдемократизм із його „доктринерськими ілюзіями про майбутню диктатуру пролетаріяту". (Ст. 73). Комуністичний ідеал, що його виставляють російські соціялісти, якого здійснення можливе тільки шляхом громадянської війни, вважає Драгоманів особливо небезпечним для політичної волі Росії (Ст. 76). Конституція її, яка не буде спиратись на широкій основі прав людини й громадянина та самоврядування, буде, на його думку, джерелом нового бюрократизму, централізму й насильства над громадянами й народами Росії, себто „засобом нової політичної неволі". (Ст. 70).

Драгоманів пропагує програму „органічного компромісу", не тільки політичного, але й соціяльного, для різних політичних груп в Росії. Таку програму можна здійснити об'єктивним способом, коли залишити на боці ідеальні пляни консервативного чи революційно-соціялістичного характеру та взяти максімум (з демократичної точки погляду) з практичних домагань напр. земств в Росії в користь народу з одного боку, а з другого мінімум домагань соціялістичних партій чи груп західної Европи, напр.англійських трейд-юністів, себто домагань, що їх можна здійснити без загальної конфіскати власности (ст. 78). Була б це **програма европейської прогресивної демократії,** яка єдино може вирішити під теперішню пору в Росії так питання політичної волі як і соціяльну справу. „Всякі мрії установити чи урегулювати соціяльний рух „спасаючими" диктатурами та різними маніпуляціями „сильної влади", або зразу вирішити соціяльне питання бунтами і хитрими заговорами столичних повстань, диктатурами тимчасових урядів, або міського робітництва, хочби і всеї країни", — вважає Драгоманів тепер — повним анахронізмом" (ст. 81), при чому він знову посилається на досвід західної Европи.

„Таким чином, підкреслює він, майбутність **практичного соціялізму в Росії** — так називає Драгоманів свою програму за англійським зразком — і **майбутність політичної волі в ній лежить у питанні про організацію в ній системи самоврядування".** (Ст. 85).

Такі теоретичні міркування Драгоманова, на основі яких він сподівався, що, пропоновану ним соціяльну програму, як практичну програму, моглиб піддержувати російські соціялісти як свого роду програму — мінімум.

Такий видатний німецький соціолог як Макс Вебер висловився про неї на одному з міжнародних соціологічних конгресів просто з подивом та передбачував її близьке здійснення в Росії.

На жаль, доводиться нам тільки нині сконстатувати, що всі ці надії основно завели. Хід політичних подій і розвитку в Росії не пішов шляхом, на який вказував наш великий політичний мислитель а, навпаки, протилежним йому. Це в нічому не позбавляє цінности його праці. Мало того. Програма політичної перебудови Росії, яку так основно й детально розвинув Драгоманів у своїй книзі „Вольный Союзъ — Вільна Спілка", є нині темою багатьох дискусій, головно серед росіян.

Розуміється, ми не будемо й не сміємо при цьому віддаватися ніяким ілюзіям. Якби так не було, а ввесь дотеперішній досвід боротьби українського народу за визволення України зпід ярма окупантів вчить нас, що кожний москаль, без огляду на його політичне переконання і приналежність до цеї чи іншої соціяльної групи, — можливі винятки не суперечать правилу, — дивиться на Україну як на колонію Московщини, заселену хахлами, яких слід чим скоріше зрусифікувати і з цього погляду визначує своє відношення до неї.

Тимто ця історична наука, добута довгим і кровавим досвідом диктує нам просто категоричний імператив у нашій дальшій політиці й боротьбі за визволення України, на який між іншим вказував і сам Драгоманів у своєму „Передньому Слові" до „Громади" (ст. 21-22): **Рахувати тільки на самих себе, тільки на власні сили!**

Будувати ці сили й доцільно працювати над цим — ось наше завдання під теперішню історичну пору! Під цим прапором побідимо!

(Кінець).

[12]) Для пояснення цих слів Драгоманів завважує:

Виділення Володимирсько-Московського князівства як московської держави зі староруського політичного укладу доконалося в р. 1243. З того часу Московщина йде своїм політичним шляхом.

Культурно відстала від Европи московська деспотія розпочала свою політичну карієру, від знищення північно-західних народоправств — Новгороду й Пскова. Петербурське западництво Петра Великого, з його космополітичною закраскою, було нічим іншим, як московським деспотизмом та військово-адміністраційним централізмом, який знищив автономію України. Европейський радикалізм знайшов свій вираз в Росії в ідеології „нігілізму" з його антикультурними поривами; соціялізм — в ідеології „народничества" з його містицизмом і „деревенщеною"; політичний революціонізм — у формі „народовольства" з його централізмом і темнотою понять про суть політичної волі. Все це, з закраскою неевропейською і неукраїнською, клясифікує Драгоманів як симптом московської зарази (pestis moscovitica) — термін запозичує Драгоманів від знаменитого подорожника, що залишив свої записки про Новгород і Псков після поневолення їх Москвою, — яку можна вилікувати, на його думку, тільки тим політичним лікарством, що його подає він у своїй книзі „Вільна Спілка". (Ст. 94-95).

РОБІТНИЧИЙ РУХ В АМЕРИЦІ

Початки політичної й організаційної діяльности.

(Друга з серії статтей про історію робітничого руху на основі матеріялу державного департаменту праці).

Тоді, як Злучені Держави ще не мали добре налагодженої республиканської форми державного управління, конституції окремих стейтів надавали право голосу тільки тим, хто мав відповідні маеткові кваліфікації. Але зі зростом демократичних сил стейти почали відкидати маеткові вимоги, як передумову до голосовання, з чого скористали робітничі організації, повільно витворюючи свою незалежну політичну діяльність.

Ту діяльність підштовхували тодішні умовини та особливі справи, що стояли перед робітництвом. Серед них, наприклад, справа судових переслідувань робітничих юній; зріст промисловости та збільшення кількости робітників — як з тутешніх сільсько-господарських районів, так і з европейських країн; довгі години праці (дванадцять до чотирнадцять годин).

Політичний рух почався року 1827, коли ремісничі юнії в Филаделфії створили союз організацій механіків, що пізніше вибрав кандидатів до міської ради та до законодавчої стейтової влади „заступати інтереси робітничої кляси". За цим прикладом пішли юнії в багатьох інших промислових містах.

Стали виникати місцеві робітничі партії, зявилося поверх сорок робітничих часописів. Вони підтримували політичну програму, яка домагалася десятигодинного дня праці; обмеження дитячої праці; усунення старого способу наймання на працю арештантів, які робили конкуренції вільним робітникам; загальної народної освіти, як для багатих так і для бідних (народні школи тоді були тільки для бідних); заборони увязнення за борги; надання права механікам домагатися заплати з маєтку працедавця за виконану, але незаплачену працю; заборони забирати знаряддя праці, або платню вразі заборження; заборони так званої „потогонної" системи праці, як на фабриках так і вдома.

Деякий час робітникам вдавалося проводити своїх кандидатів, але назагал їм не вдалося осягнути намічених цілей. Проте сама боротьба за інтереси робітництва збудила увагу суспільства, вказала на соціяльну та економічну нерівність, від якої терпить робітництво і тим підготовила ґрунт для будучого робітничого законодавства.

На початку 1830-их років політична активність робітництва почала підупадати, завинила до деякої міри недосвідченість провідників. Проте з більшою енергією взялося робітництво за організування ремісничих юній. Швидкий зріст тих юній довів до створення юнійних союзів в містах, так званих мійських централь, які мали обговорювати загальні, спільні справи та пропагувати товари, вироблені юнійними робітниками. В 1834 році зійшлися в Ню Йорку мійські централі з семи міст та створили Національний Трейд Юніон. В 1835 роках пробували творити свої цілокраєві робітничі організації шевці, столярі, друкарі, ткачі.

Економічна п а н і к а року 1837 — головно в наслідок швидкого розвитку на заході — та депресія, що слідувала за нею, підірвали спроби робітництва до створення цілокраєвих робітничих організацій. Велике безробіття 1840 року змело майже всі робітничі організації.

Після сумного занепаду робітничих організацій в одній зі страшних економічних бур, деякі робітники взялися за творення продукційних та споживчих кооперативів. Інших приваблювали утопічні пляни кооперативних комун, як декому здавалися рятунком від економічних та соціяльних нещасть. Але таких було дуже небагато. В часі тої депресії зроджувалися також надії дістати приділ громадської землі, працюючи на ній, з того жити і бути незалежним від непевної заробітної платні робітника.

В кінці 1840-х років індустріяльне життя країни віджило знова, почасти в наслідок знайдення золота в Каліфорнії. Попит на робітників значно збільшився, робітничі організації відродилися, почали домагатися більшої зарібної платні та зайнялися технічними, організаційними справами. В 1850 році друкарські робітники створили цілокраєву юнію, а на кінець того-ж десятиліття зорганізували свої краєві юнії каменярі, механіки, машиністи, ливарники та робітники капелюхів.

За той період часу робилися спеціяльні старання організувати робітників іміґрантів, часом закладаючи окремі юнії для окремих н а ц і о н а л ь н и х груп.

1850-ті роки також позначилися страйковим рухом за збільшення заробітної платні. В тих страйках брали участь робітники майже всіх професій і відбувалися вони в більшости міст. Коли робітництво було заняте своєю організаційною справою, настала друга економічна паніка, року 1857. Це було пару років до горожанської війни. Та війна сприяла зростові робітничих юній так само як поширенні военної індустрії, виробництву сталі, заліза та інших промислових річей.

(В третій статті з цієї серії девяти статтей буде мова про дальший зріст цілокраєвих юній та початки бурхливої доби в історії організованого робітництва).

Загальна Рада.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Жертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 26.

Відділ:	Жертва:
W. Sayuk, передплатник	$ 5.00
Павло Ковальчук, передп.	2.00
Michael Markiw	2.00
Michael Polansky	2.00
Пані Тимочко, передп.	1.00
Антін Мельник, передп.	1.00
Стефан Всякий, передп.	1.00
Григорій Евасів, передп.	1.00
Miron Techlowec	1.00
6 Кирило Періг	1.00
56 Іван Палюх	2.00
66 Іван Бабінець	5.00
66 Іван Ватралик	2.00
66 Петро Пivоварчин	2.00
69 Йосиф Мартюнів	2.00
73 Катерина Бойко	2.00
96 Микита Німець	2.00
104 Вітів Міх.	2.00
120 Joseph Kochanowski	1.00
121 Михайло Матвієць	2.00
126 Іван Різнів	2.00
130 Wm. Datzkow	2.00
143 К. Данилюк	5.00
151 Катерина Гуменюк	2.00

Відділ:	Жертва:
151 Ксеня Пальчук	2.00
155 А. Ревуцький	1.00
201 Казимир Каліста	2.00
221 Михайло Баран	2.00
241 Іван Камфонік	2.00
252 Василь Березовський	2.00
263 Іван Оленич	1.50
276 Евген Грицик	1.40
292 D. T. Lazare	5.00
292 Д-р А. Т. Кібзей	5.00
327 Михайло Катола	1.00
334 Іван Бриняк	2.00
338 Михайло Адамів	2.00
341 Павло Дуда	2.00
341 В. Шраер	2.00
341 О. Лисай	2.00
341 Ів. Стодольний	2.00
341 Ів. Двораківський	2.00
345 Микола Гайдак	3.00
354 Катерина Бахурська	2.00
358 Павлишин Катерина	1.00
361 Микола Поліщук	5.00
385 Михайло Хас	2.00
426 Ваврик Солой	2.00
433 Олекса Вишиваний	2.00

ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ.

ВІСТКИ З УКРАЇНИ

(Як їх подають советські джерела).

З КУЛЬТУРНОЇ ХРОНІКИ.

— На Закарпатті перебуває геологічна експедиція, що досліджує геологічну будову Закарпаття. Інша експедиція шукає на Закарпатті за піском, що надавався б до виробу скла.

— Філія Академії Наук у Львові опрацьовує рістню західних областей, що ввійде до ботанічного атласу, який тепер підготовляється.

— Академія Наук УССР випустила друком третій і четвертий том академічного видання творів Шевченка, праці академіка Богомольця, підручник логіки для ВУЗ-ів та історію господарства УССР за 30 років. В 1947 р. випустила УАН 118 творів тиражем 700,000 примірників. У Києві одержала Академія Наук нову друкарню. У Львові відбудовано вповні друкарню кол. НТШ.

— Советська критика зустріла дуже прихильно повість молодого письменника Добровольського „Троє в сірих шинелях".

— Для кращого наладнання советської пропаганди заінстальовано в західньо-українських областях десятки тисяч радієвих голосників.

Київ. — 9. лютого ц. р. урухомлено в Чернівцях найбільший на Буковині олійний завод.

Львів. — У селі Тартакові на Сокальщині зорганізовано колгосп, до якого вступило 40 родин. Це вже 24-тий колгосп у районі.

Львів. — Тут урухомлено беконну фабрику, що дала вже першу продукцію.

Київ. — Під цю пору працює в Києві 8 автобусних ліній, м. ін. наладнано автобусну комунікацію з Дарицею та різними заводами.

Київ. — Цукрозаводи УССР виробили вже понад 30 мільйонв пудів цукру.

Київ. — Тут відкрито виставку картин художника Касіяна „Ленін на Україні".

Львів. — В останніх трьох тижнях зорганізовано у Станиславівській області на честь 30-ліття існування УССР 35 нових колгоспів.

Київ. — Головою виконкому київської обласної ради вибрано Олійника, а його заступниками Дворніка, Пашковського, Бондаренка, секретарем обрано Поповича. На 180 членів київської ради 153 є членами компартії.

Львів. — У Дрогобицькій області діє 21 МТС. Минулого року зорганізовано в області 53 нові колгоспи.

Львів. — У Бориславі вдбувся з'їзд працівників нафтової та газової промисловости західньо-українських земель. Учасники заповіли в цьому році значно збільшити видобуток нафти й газу.

Київ. — Академія Наук Литовської СССР подарувала УАН мало відому акварелю Шевченка „Щасливі лови", що належить до циклю „Блудний син".

Київ. — У столиці Казахстану Алма-Ата відкрито виставку українського мистецтва.

Київ. — Делегати різних республік СССР, що побували в Києві на святкуваннях з нагоди 30-ліття УССР передали урядові УССР різні подарунки. Головно були це килими й образи з портретами Сталіна. Представники міста Москви передали вазу з гербом СССР та портретом Сталіна.

(Час).

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФ.

Шевченківський концерт в Каліфорнії.

Величаве місто Лос Анджелес з довколичними малими містами починає виринати на більший український центр поза Ню Йорком, Шікагом, Вінніпегом та Торонтом, бо в останніх трьох роках прибуло сюди поверх тисячу родин на постійний побут. Це відразу змінило наше обличчя й попри Українську Централю повстала Українська Православна Церква, Українська Католицька Церква та Український Національний Хор під проводом п. Дмитра Якубенка, колишнього тенора з хору Олександра Кошиця. Український Хор міста Лос Анджелес згуртував при собі співаків з обидвох церковних організацій, а й таких, що ніде не належать.

Для самої правди треба сказати, що повищий концерт не був першим таким концертом в Лос Анджелес, бо минулого року урядив був Шевченківський Концерт о. Петро Маєвський, а попередніми роками давано також концерти на малі розміри.

Шевченківський концерт цього року відбувся в неділю, 21. березня в Данській Салі при 24-тій вулиці і Вермонт, при великій співучасти нашого громадянства. Концертом проводила панна Галина Зейкан, новоприбувша журналістка з европейської скитальщини. В хорі я начислив 36 співаків (20 женщин і 16 мужчин).

Хор започаткував концерт американським національним гимном, а потім пішли пісні: „Заповіт", „Розрита Могила", „Ой у Лузі", і „Ой у Полі Вітер Віє".

Поцім виступила 5-літня Віра Скегар з двома деклямаціями, а по ній вийшла на сцену Еліанор Смерч з деклямацією та піснею „Україно".

Святочну промову виголосив судия П. Т. Тоненко. Перейшов Шевченкову творчість, його фільософію життя, любов до свого народу й України та його Заповіт, щоб вставати і кайдани рвати.

Другу частину концерту почала пані Стефанія Якубенко сольом: „Нащо Мені Чорні Брови" і „Гопак". Акомпаніювала пані Вергун з Вінніпегу. Перша пісня випала дуже добре.

Поцім виступила панна Зейкан з деклямацією „Мені однаково". Віддеклямувала цю поему з чуттям та сльозами в очах.

На другім виступі хор відспівав: „Чуєш Брате Мій", „Реве та Стогне", „Бондарівна", „Ой вербо, вербо", „Щедрик", а закінчив гимном „Ще не Вмерла Україна". Подяку виголосив п. Байсарович.

Як на каліфорнійські обставини програма була добре підібрана, а хор добре понисався. Декотрі пісні потребують більше вишколення. З двома піснями можна би виступити вже тепер перед музично-критичною публикою, а то: „Чуєш Брате Мій" і „Щедрик". Як би долучити ще пісню „Вечірний Дзвін", то можна б поробити контакти з великими студіями, які розсилають свої програми по цілім світі. Я сам запросив би себе на „бізнес-менаджера"...

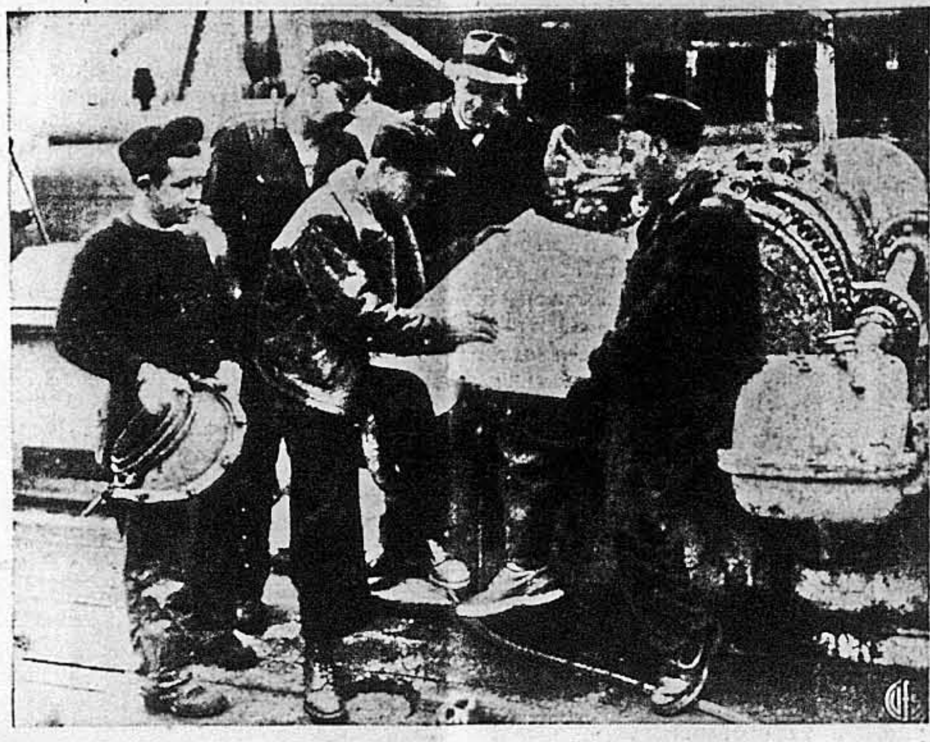
Окрім хору ще треба б підготовити два дуети, а до цього є два високо вишколені голоси, які марно пропадають, це голоси пані Якубенко і пані Костів.

В Галівуді мусить повстати „Українсько Музичне Товариство", яке має дати почин до артистичних програм і виступів поміж своїми і чужими.

Д-р Г. Г. С.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

А. Л., Дітройт, Міш. — Звідки взялась назва, точно не знати, а є тільки здогади. Одні кажуть, що від білої, полотняної ноші, а другі, що від ясного волосся. Подібне є з назвами багатьох народів та країн.

ШУКАЮТЬ ЗА СКАРБАМИ.—Ці моряки, що їх маємо перед собою, рішили заризикувати життям і пробувати видобути з моря затоплений манган, вартости $8,000,000. Він затонув разом з тягаровим кораблем Вайомінг, 100 миль від берегів Нентокет Айленд, Масачусетс.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

13,268 Олексенко Марти з с. Ярківці (Київщина) від Паславська-Котовська Анни.

13,269 Гайва Еви з с. Мохряне (Самбір) від Газдович Ілька.

13,270 Бекар Матвія з с. Утішків (Золочів) від Бекар Володимира.

13,271 Коциловська-Скібіцька Марії, Скібіцька Софії з с. Ялин (Сянік) від Скибицький Степана.

13,272 Худик Гриця з с. Поланчик (Лісько), Пальчинський Михайла від Худик Йосифа.

13,273 Макар Олекси, Папінчак Катерини з с. Рибне (Лісько) від Макар Івана.

13,274 Худик Петра з с. Поланчик (Лісько) від Худик Йосифа.

13,275 Макар Хланик Василя з с. Рибне (Лісько) від Макар Олександра.

13,276 Лазовський Петра і Михайла з с. Ніновичі (Ярослав) від Лазовський Івана.

13,277 Гальчук Михайла і Олекси з с. Щепарівці (Коломия) від Гальчук Пилипа.

13,278 Шклянка Ілька з с. Копитів (Сокаль) від Куліш з дому Гумен Теклі.

13,279 Васко (Чомко), Німец Марії з с. Турочки Вижні (Турка н. Стриєм) від Німец Павла.

13,280 Ковальчук Михайла з с. Пруснин (Сокаль) від Ковальчук Володимира.

13,281 Семенчук Белей Анастазії з с. Соколівка (Золочів), Буяр Анни з с. Гутиска (Камінка Струмилова) від Когут з дому Белей Анни д. Тимка.

13,282 Риплянський Федора і Павла з с. Бучина (Броди) від Тимус Евгена.

13,283 Бучавський Теодора, Опицька Марії і Миколи, Ощипко Теодора і Анни д. Івана з с. Серафинці (Городенка) від Ощипко Василя.

13,284 Сливчук Петра з с. Топорівці (Городенка) від Сливчук Івана.

13,285 Шамрило Катерини з с. Слобода (Ярослав) від Вигінний Петра.

13,286 Каменецька Марії д. Семена з с. Помірці (Бучач) від Каменецька Демчук Катерини.

13,287 Мицак Івана з с. Бусовсько (Самбір) від Солюк Мицак Іванни.

13,288 Фаріна Петра з с. Погребці (Зборів) від Фаріна Анни.

13,289 Бардак Степана і Марії, Татчик Федора з с. Іванівці (Жидачів, Бавура Михайла з с. Іванівці (Жидачів) від Пікулик (Петрига) Катерини.

13,290 Давид Івана з с. Сердиці (Львів) від Давид-Волвин Софії.

13,291 Панчишин-Татарчук Анни, Бончук-Павелко Анни з с. Литвинів (Підгайці) від Надольський Остапа.

13,292 Сліпак Михайла з Богданівки (Скалат) від Сліпак Володимира.

13,293 Яворська Марії д. Михайла з с. Славна (Зборів) від Яворський Василя.

13,294 Кердил Михайла с. Ярослава з с. Велика Плавуча (Зборів) від Забава Івана.

13,295 Звіщевський-Кавецька Гелени з Острога від Вертелецький Е.

13,296 Пристанський Миколи і Теодора з с. Раковиська (Радехів) від Футяк Павлини.

13,297 Табачук Михайла і Юлії з с. Томашівці (Калуш) від Табачук Василя.

13,298 Дякун Григорія з с. Ракови (Сянік) від Дякун Михайла.

13,299 Чубко Івана з с. Канюхів (Стрий) від Чубко-Пелеська Стефанії.

13,300 Свобода Мельничук Парані з с. Верешиця (Городок) від Рогоза Евгенії.

13,301 Бабій Онуфра з с. Довга Войнилівська (Калуш), Бабій Парціни з с. Монастирця (Стрий) від Бабій Осипа.

13,302 Градиський Степана і Надії з с. Колки (Колок) (Луцк) від Янчик Лаврентія і Галини.

13,303 Добошинський Мирона з с. Колки (Колок) (Луцьк) від Янчик з Писарських Тетяни.

13,304 Безпільний Івана з с. Ладзка (Бучач) від Шумега Николи.

13,305 Шлемко Миколи з Белелуї (Снятин) від Шлемко Михайла.

13,306 Шемечко Петра від Шемечко Анни.

13,307 Бондаренко Андрія с. Оверка з с. Шестеринці від Стельмащук Юрка с. Василя.

13,308 а) Герета Степана іПараскевії з Підгаєць (Бережани) від Герета Григорія.

13,308 б) (14,103) Морфей Петра з с. Кобак (Косів) і Морфейчук Юрія і земляків з с. Рожнева, Русова і Тулови (Косів та Снятин) відізвіться та поможіть забрати зі скитальщини д-ра Полюк Івана (лікар).

13,309 Савчин Іван с. Мартина з с. Урича (Стрий) від Сенишин Василя.

13,310 Демків Семена, Катерини і Анни з с. Максимович (Самбір) від Демків Осипа.

13,311 Гайда Осипа і Катерини від Вітик Гриця.

13,312 Куртяк Андрія і Швед Марії з с. Ліщава Долішна (Добромиль) від Демків Осипа.

13,313 Лозовський Андрія з с. Лази (Ярослав) від Лозовський Мирона.

13,314 Прокопин Миколи з с. Волексинець (Борщів) від Прокопин Теодора.

13,315 Трух Григорія зі Стрия від Мінчак Михайла.

13,316 Гул з Миричків Еви з с. Нове Село (Любачів) від Кордупел Василя.

13,317 Яцків Миколи і Михайла з с. Брошнів (Долина) від Яцків Михайла.

13,318 Кочут Михайла і Андрія з с. Сварява Стара (Жовква - Львів) від Шкутяк Степана.

13,319 Коваль Івана і Степана і Довган Андрія з с. Кривиці (Рава Руська) від Довган Михайла.

13,320 Карвар Юрія, Сидір Анни з с. Стара Ропа (Старий Самбір) від Пехун Олени.

13,321 Косован Степана і Миколи, Стацишин Евгенії і Семенюк Олекси і Марії з с. Нові Жучки (Чернівці) від Будюк Ватаманюк Анни.

13,322 Палагута Корх Миколи з с. Славгород (Сумський) від Борисович Катерини.

13,323 Михальцевич Івана Пруси-Самбір від Таучук Миколи.

13,324 Стецик Василя і Степана з с. Вільшани (Перемишль) від Лозинський Григорія.

13,325 Здорок Петра з с. Матвіїв (Волинь) від Ціхонський Петра.

13,326 Шкільник Степана з с. Маковиска (Ярослав), Криса Анни зс. Рижкова Воля (Ходань) від Криса Юрія.

13,327 Козак Івана і Степана та знакомих з с. Порічча Лубинське (Городок) від Кущаківський Петра с. Марії.

13,328 Стадник Ксені з Острова (Станиславів) від Пйонтковська-Озгович Настазії.

13,329 Мимка Михайла від Наливайко Евгена.

13,330 Король Юрія (брат батька) і Симочко Олексія з с. Туря-Реміж (Ужгород) від Король Василя.

13,331 Волощук Володимира з Богородчан (Станиславів) від Семенів Михайла.

13,332 Архимович Григоровича Макара з Теофіполя від Кузик-Банюк Лідії.

13,333 Кульбанський Михайла, Яцущак Параски, Місюк Анни з с. Перевозець (Калуш) і Стус Теодора з с. Бабин Середний (Калуш) від Наконечний Миколи с. Івана.

13,334 Гірняк Барабаш Марії і Йосифа з с. Жужель (Сокаль) від Станкевич (Барабаш) Катерини.

13,335 Кулик Михайла з с. Вислок Долішний (Сянік) від Мирла Михайла с. Дмитра.

13,336 Ядловський Василя, Бертлей Марії з с. Вислок Горішний (Сянік) від Мирла Ядловська Теклі д. Петра.

13,337 Драган Гринька і Пустельник Гринька з с. Лопушанки (Добромиль) від Пустельник Йосифа.

13,338 Фармазів Михайла і Марії з Черновець від Луц (Данилюк) Катерини.

13,339 Горечок Івана, Польовий Михайла з с. Тарнавка (Тернопіль) від Яцків Михайла.

13,340 Цура Анни і Миколая з Манчестер, З.Д.А. від Хомяк Максима.

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

ТАРЗАН, ч. 1817. Тарзан комендантом.

Коли банда побачила, що їх провідник опинився безпомічним в диких обіймах Еронга... ...члени банди всипали повно олова в тіло велетня.

Крас показав на мертвого Еронга і сказав: „Ось що станеться з кожним, хто йде проти нас. Як ви не станете нам на поміч, ваше село піде з димом!"

Боячися за своїх людей, Мутаво вагався.

Тоді дався чути голос зпоміж листя вгорі: „Мутаво, не бійся. Твій нарід буде врятований".

Розлючений Крас пізнав голос Тарзана і вистрілив свій пістолет вгору поміж листя.